

Livie (*jí*) Mám jít s tebou?

Piera Ať jde radši sama!... Ta Violanta byla opravdu bláznivá?

Livie (*jí, živě*) Nojo. Byla náměsíčná, měla padoucnici, ale její rodina uplatila klášter velikánským věnem. Na podzim se třináctkrát bodla šídlem a chtěla skočit do studny!... Zrovna nám prasklo umyvadlo, nakreslila, jak nám teče voda po chodbě, a poslala obrázek rodičům. Hned přijeli kameníci s novým z kararskýho mramoru. Taková mušle, kterou podpírají dva andílci. Vyměnili umyvadla s tím, že už je to zaplacený!... Takhle to s ní bylo pořád dokola...

Dopis velvyslance

Virginie (*zaklepe a vstoupí*) Dobrý den, otče!...

Galilei Á, moje dceruška přišla! Dobrý den, sluníčko moje...

Virginie Co je s vámi?

Galilei Čekám. To je se mnou.

Virginie Víc už mi neřeknete?

Galilei Nemám co. Papež kvůli mé knize jmenoval zvláštní komisi svatě kongregace. Ctihodní otcové v ní teď pátrají po odchylce od teologických dogmat.

Virginie Jestli mají ve vaší knize nějaké odchylky najít, můžete si být jistý, že je tam najdou.

Galilei No právě! Přitom z té komise nemá o astronomii nikdo ani potuchy. Všichni jsou teologové, samozřejmě jezuité a dominikáni z Collegia Romana.

Virginie Když to víte, tak podle toho jedněte! Proč se tím užíváte? Podívejte se na sebe do zrcadla! Táhne z vás kořalka, čpíte potem a krejzl kolem krku máte úplně žlutý! (*Volá dolů*) Piero! Piero, slyšíš?!... (*Přibíhající Pieře*) Dej otci čistou košili a nové okruží!...

Piera Já mu už všechno připravila, ale copak mě poslechne? (*Odchází*)

Virginie (*tvrdě*) A vy se jděte okamžitě umýt a převléknout, nebo odtud odejdu!

Galilei Tak já ti smrdím?

Virginie (*vstane*) Ano. V tomhle stavu byste páchnul každému. Vypadáte jako vagabund!

Galilei (*poškrábe se, promne si vousy, ústupně*) No, zvelebit bych se trošičku mohl...

Virginie Copak nechápete, že tím jenom ztrácíte?

Galilei Co?

Virginie Všechno, čeho jste už dosáhl! Zabředáváte vlastním přičiněním do pocitů a stavů, které vás okrádají o sílu na jasnozřivé a pronikavé myšlení, okrádají vás o čas, kterého budete mít stále méně, na vybroušení a cizelování skutečně nových myšlenek, tak nových a přesných, že přežijí nejenom vás, ale i hloupost a bezvýznamnost všech vašich odpůrců a nepřátel – ať je to kdokoli! A konečně vás okrádají o celou vaši dosavadní práci! Ano! Z dob studií, pokusů, pozorování a přednášek máte přece stovky sešitů plných poznámek, výpočtů, nákresů. Do těch se zahloubete! Teď sklízíte úrodu, kterou jste tehdy zasel! Ta vaše kniha – ať si o ní rozhoduje, kdo chce a jak chce – pro vás to už je přece minulost!...

Galilei Virginie, ty ses měla narodit jako chlapec!... Já už jdu. Ty se zase pohodlně posaď a tady... tady si v klidu přečti, co povzbudivého mi píše náš velvyslanec Niccolini z Říma. No jen čti, čti! Potom si moc rád poslechnu všechny tvoje dobré rady. (*Odejde*)

(*Virginie se posadí, šustí papír, jak rozevívá dopis*)

Niccolini (*důvěrně*) ...Čekal jste uznání, ale namísto toho je Vaše kniha důsledně ničena. Zprvu k tomu docházelo pod záminkou údajného nebezpečí dalšího šíření morové epidemie. Proto byly všechny balíky v karanténě rozvázány, rozlepeny a otevřeny k dezinfekci. Ta probíhala tak, že nejen obaly a provázky z balíků, ale i desky a knihařské vazby jednotlivých svazků prý mohou skrývat zárodky infekce, a proto byly trhány a páleny. Pokud to některá z Vašich knih v takto zuboženém stavu přežila, nepokračovala dále v cestě ke svému původnímu adresátu, ale byla kupodivu doručena některému z Vašich největších odpůrců, kteří ihned plni hněvu a zlosti horlivě sepisovali rozhořčená odsouzení, zatracení a pobouření. Teď, když mor ustoupil a pominuly důvody ke karanténě, vyšlo najevo, že to byla pouhá záminka k záměrné likvidaci Vašich knih, aby se do Říma nedostal ani jediný výtisk, pokud v textu nebudou provedeny nařízené opravy a změny. Oba cenzoři, z kurie i z papežského paláce, proto nyní shodně přikázali celníkům zabavovat Vaši knihu všem osobám bez ohledu na jejich postavení či příslušnost. Mne pak monsignore Riccardi ráčil na-

vštívit osobně, aby si ode mne vyžádal všechny výtisky Vaší knihy, které jsem přivezl z Florencie, ale získal pouze seznam osob, kterým jsem již knihy podle Vašeho přání doručil. Zda jim byly Vaše knihy skutečně zabaveny, nevím. Avšak na moji otázku, co všechno, proč a na čí příkaz již bylo proti Vaší knize podniknuto, mi cenzor odpověděl, že nesmí pod trestem nejpřísnějšího postihu prozradit nic z usnesení svatého officia a že byla určena komise teologů, která již začala Vaši knihu zkoumat, zvláště pak, nakolik byly dodrženy opravy a změny, které podmiňovaly její povolení k tisku...

(Galilei vystoupí po schodech, vejde a předvádí se)

Galilei No tak prosím!... Jak vidíš, udělal jsem pro svůj zevnějšek, co bylo v mých silách! – A co mi řekneš ty?

Virginie *(skládá dopis)* Víte, kdo dal podnět ke stíhání vaší knihy?

Galilei Cenzor Visconti! To je přece jasné!

Virginie A Svatý otec?

Galilei Byl k jmenování komise donucen. Myslím k jejímu složení. Už svým postavením. Všechna ta opatření, celý rozruch kolem té knihy, prostě věci se dostaly příliš daleko, a aby si zachoval zdání nestrannosti, ustoupil všem křiklounům z Collegia Romana.

Virginie Jak jste přesný v hodnocení skrytých přírodních jevů, jejich sil a vztahů, tak jste naivní v posuzování lidí!

Galilei Vím velice dobře, nač myslíš! Že to byl Riccardi! Kdepak, dceruško, byl to Visconti! No ovšem! Ten dopis tě nesmí zmýlit! Riccardi se teď jenom snaží všechno dohnat tak přehnanou horlivostí, že sám vypadá jako iniciátor všeho, ale byl to Visconti!...

Virginie Mýlíte se!

Galilei Riccardiho přece znám! Vždyť je to můj přítel!...

Virginie Byla to osobně Jeho Svatost! *(Pauza)* Nevěříte? *(Pauza)* Proč mlčíte? *(Pauza)* Takže byla. Komu chcete namluvit něco jiného? Mně, nebo sobě? A proč?

Galilei Jsi horší než ďábel, Virginie! V noci, když nespím a jsem sám jen s Bohem, pokaždé dojdu ke stejné otázce, ale nemám odvalu, bojím se přímé odpovědi...

Virginie Kardinál Maffeo Barberini, který vám kdysi psal obdivné dopisy a složil dokonce báseň na počest vašeho díla, je přece už dávno někdo naprosto jiný, současný papež Urban VIII. Ten jako hlava veškerého katolického světa prostě nemůže a nesmí být

svobodomyslný, přístupný všemožným novotám, ale právě naopak musí přísně střežit ideovou čistotu víry pravé a jednotu církve svaté.

Galilei Proboha, Virginie, před dvěma lety, při mé poslední návštěvě Říma, mi prokazoval právě Svatý otec tolik pozornosti a sympatií, že všechno, co bych o tom řekl, by znělo jako chlubitost a pýcha!

Virginie Ano. Ale to ještě neznal vaši knihu. Proto vám opakuji: Čím dříve a hlouběji se ponoříte do jakékoliv jiné práce, tím dříve to všechno pro vás bude nevzrušivá a málo zajímavá minulost.

Livie (*zdola volá*) Virginie, musíme už jít!

Virginie Ano, hned!... Slíbila jsem matce představené, že přijdeme na nešpory.

Galilei Opíš mi ten dopis, kolikrát jen budeš moct. Chci ho poslat všem svým známým.

Virginie Dobře. Ráno vám je přinesu.

Závěr zvláštní komise

Trůnní sál

Všichni Pochválen buď Ježíš Kristus!

Papež Až navěky!

Visconti Vaše Svatosti! Zvláštní komise, složená z osob znalých teologie a věd, podrobným a hlubokým zkoumáním každé jednotlivé věty předložené knihy dospěla pod mým osobním vedením k jednomyslnému rozhodnutí předložit Galileiho dílo soudu kongregace svatého oficia.

Papež Bůh žehnej vaší práci, Eminence. (*K inkvizitorovi*) Nu, jak na tak závažné rozhodnutí pohlíží náš inkvizitor?

Maculano S velikými rozpaky, Vaše Svatosti. Galilei našel četná matematická a užitečná technická řešení, sestrojil řadu nevída- ných přístrojů a dospěl k mnoha skvělým objevům. O Koperníkově názoru bylo již dávno církevními autoritami rozhodnuto, a není třeba se obávat, že by jej nějaký rozumný člověk bral vážně. Jestliže ho nyní Galilei použil ke svým filozofickým spekulacím a konstrukcím, nejedná se přece o záležitosti víry. Je opravdu nutné jím